

Ordförande i partiföreningen

En handledning

**Vänsterpartiet
2012**

Enligt Vänsterpartiets stadgar ska partiets organisationer på alla nivåer välja en ordförande. I en partiförening kan en ordförande väljas i separat val på årsmötet. Om så inte sker ska styrelsen välja en ordförande inom sig (stadgarna § 40). På distriktsnivå väljer distriktets årskonferens en distriktsordförande (§ 68). Partikongressen väljer på motsvarande sätt partiordförande (§ 102).

Vilka uppgifter som specifikt åligger ordföranden på olika nivåer säger inte stadgarna något om. Utifrån praxis och gjorda erfarenheter går det dock att på ganska goda grunder slå fast vad som ligger i ordföranderollen och vilka förväntningar det är rimligt att ha på en ordförande i Vänsterpartiet. Denna text beskriver hur den som blir vald till ordförande i en partiförening kan arbeta och bör agera. Mycket av det som sägs är giltigt även för den som är ordförande på distriktsnivå och leder arbetet i en distriktsstyrelse.

Grattis! Du har blivit vald till ordförande i din partiförening

Att bli vald till ordförande i en partiförening är något mycket fint. Medlemmarna har tyckt att du är den mest lämpade att leda föreningen. Du har anledning att vara stolt över detta förtroende. Samtidigt är du antagligen nervös. Du kanske känner att nu är det du som har ansvar för allt som händer i partiföreningen, att du när som helst kan ställas till svars av media för alla ställningstaganden partiet gör och av medlemmarna för allt som inte fungerar som det borde organisatoriskt. Men när ansvaret känns övermäktigt gäller det att fråga sig vad du som ordförande konkret har ansvar för punkt för punkt, vilka avgränsningar av ditt ansvar du måste göra, vilket stöd du kan få av andra och utifrån detta vilka förväntningar som det är rimligt att organisationen har på dig som ordförande.

Ansiktet utåt

Som ordförande fungerar du ofta som partiföreningens ansikte utåt. De som talar med dig – allmänhet, företrädare för organisationer, andra partier, media – förväntar sig att du ska kunna förklara partiets viktigare ställningstaganden och att du ska greppa det viktigaste som händer i partiföreningen och i partiet i stort och kunna informera om det. Det innebär inte att du måste kunna allt och att du med en gång måste ge besked om allt, men det innebär att du behöver kunna lite om mycket och att du i den mån du inte kan eller vill svara själv måste veta vem du ska hänvisa till.

Om du får en fråga av en journalist om ett ställningstagande som Vänsterpartiets representant i kommunstyrelsen gjort i en fråga som du inte vet så mycket om så hänvisar du givetvis vidare till er representant i kommunstyrelsen. Är det en fråga av mindre vikt är det inget problem att du inte behärskar den helt och fullt. Bedömer du att frågan är av stor vikt för partiet drar du antagligen slutsatsen att du måste se till att du och styrelsen är bättre informerade i fortsättningen. I vilket fall är det alltid bättre att hänvisa vidare än att försöka svara på något som du vet med dig att du inte kan tillräckligt om. Det samma gäller givetvis om en medlem hör av sig och till exempel vill veta mer om en aktivitet som ni har tillsatt en särskild arbetsgrupp att förbereda där du inte ingår - hänvisa till sammankallande i arbetsgruppen.

Det viktiga är att du frågar dig hur mycket du tycker att du själv behöver greppa och sedan arbetar upp bra sätt att hålla dig och övriga i styrelsen tillräckligt informerade. Bra sätt kan vara att regelbundet läsa nya artiklar på partiets centrala hemsida för att ha koll på centrala ställningstaganden och aktiviteter, att införa en punkt på varje styrelsemöte där kommunala gruppen avrapporterar det viktigaste som hänt i kommunalpolitiken senast, att se till så att du och övriga styrelsen får regelbundna rapporter från arbetsgrupper ni utsett, att ni får

regelbunden information från distriktsstyrelsen om vad om händer i ert partidistrikt och i region-/landstingspolitiken.

Ibland vill media veta vad du tycker i en fråga innan partiföreningen tagit ställning. Om det inte är självklart hur ni kommer att ställa er är det helt OK och ofta det lämpligaste att svara att vi tar ställning på vårt styrelse- eller medlemsmöte då och då. Ibland bedömer du kanske att det är nu och inte senare du har medias intresse och att du därför måste ge besked genast. Då måste du vara tydlig med att det du ger uttryck för är din personliga uppfattning eller en bedömning av vilket ställningstagande partiet kommer att göra och att styrelsen eller medlemsmötet kan komma att tycka något annat.

Exempel:

– Vad tycker Vänsterpartiet om det planerade bostadsområdet i ...?

– Vi har inte fattat definitivt beslut än, men eftersom vi länge krävt ett ökat bostadsbyggande i kommunen är det mycket troligt att vi kommer att rösta för. Frågan kommer upp på vårt nästa medlemsmöte och då tar vi ställning.

– Det finns delade meningar i partiet, men personligen är jag positiv och partiet har ju länge krävt ett ökat bostadsbyggande. Frågan kommer upp på vårt nästa medlemsmöte och då tar vi ställning.

Du bör vara sparsam med sådana uttalanden om frågan är kontroversiell eftersom det finns risk för att en del medlemmar kommer att tycka att det är svårare att driva en annan uppfattning när du redan har sagt offentligt vad du tycker, kanske av respekt för dig eller av rädsla för att organisationen ska framstå som splittrad. Har du gett uttryck för en personlig uppfattning till media i en fråga som ännu inte avgjorts och som du vet är kontroversiell internt i partiet får du räkna med att en del medlemmar kommer att kritisera dig för detta. Du måste då kunna motivera varför du ansåg det vara bäst för partiet att du ändå sa som du gjorde och acceptera att en del medlemmar sannolikt står fast vid sin kritik.

Är du inte van sen tidigare att sköta mediakontakter eller känner att du behöver öva dig på att argumentera finns det all anledning att gå en kurs i media- och argumentationsträning. Moderna media ställer stora krav på att behärska konsten att föra fram våra budskap på ett koncentrerat sätt och detta kräver träning.

Representera partiet

Som ordförande förväntas du ofta vara den som representerar partiet och partiföreningen vid träffar med andra organisationer, vid förhandlingar med andra partier (ofta tillsammans med era kommunala företrädare), vid uppvaktningar, när hälsningsanförenden ska framföras och så vidare. Du och din styrelse anser kanske att ni bör sprida ansvaret för detta på flera för att många ska synas och/eller för att detta inte ska bli för betungande för dig. I många sammanhang kan det vara rimligt att resonera så, men ni ska också vara medvetna om att det ofta uppfattas som en extra artighet och en markering av att ni anser kontakten viktig om du som ordförande kommer.

Leda styrelsens arbete

Som ordförande leder du styrelsens arbete. Det är du som gör dagordningen inför styrelsens möten. I en större partiförening har du kanske hjälp av en sekreterare, ett verkställande utskott och/eller en anställd funktionär, men det är

ytterst ditt ansvar som ordförande att det kallas till möten i rimlig tid och att mötena är väl förberedda med genomtänkta dagordningar.

För att dagordningarna ska vara väl genomtänkta och styrelsens arbete och mötena ska fungera är det viktigt att du känner till det viktigaste som händer i organisationen och det som utifrån partiets stadgar måste fungera under ett verksamhetsår, till exempel när ni måste börja förbereda nästa årsmöte eller när ni måste kalla till medlemsmöte som väljer ombud till distriktets årskonferens. Ha alltid stadgarna nära till hands – de finns på partiets centrala hemsida och kan beställas i tryckt form på webbshopen.

Som ordförande har du också ett särskilt ansvar för att följa vad som händer i omvärlden – i er kommun, ert län, på riksplanet och i världen – och fundera på hur ni kan agera utifrån vad som händer runt omkring er i samhället och i politiken. Kanske bör ni ta ett uttalande och skicka till tidningarna, dela flygblad eller ordna en demonstration i någon fråga.

Under styrelsemötena är det viktigt att du ser till att det tydligt blir beslutat vem som ska göra vad och att ni systematiskt följer upp att sådant ni beslutat tidigare möten blivit gjort. Överhuvudtaget är det en av ordförandens centrala uppgifter att se till att det finns en fungerande, rimligt jämnt spridd arbetsfördelning i styrelsen och att styrelsen i sin tur organiserar arbetet i partiföreningen så att alla medlemmar som vill ges chansen att vara aktiva, till exempel i olika arbetsgrupper.

Du måste som ordförande också se till att styrelsen regelbundet får rapporter av kassören om er ekonomi och vid behov diskuterar och beslutar om åtgärder med anledning av ert ekonomiska läge. Ekonomin är hela styrelsens ansvar.

Planera och tänka långsiktigt

Du bör också som ordförande ta ett extra ansvar för att tänka framåt, inte bara utifrån stadgarnas krav utan också kring hur ni ska utveckla verksamheten i stort, hur ni på kortare och längre sikt kan utnyttja partiföreningens resurser och organisera arbetet på bästa sätt för att vinna ökat stöd för partiets politik och få starkast möjliga tryck bakom våra förslag. När du funderar på detta och diskuterar med andra bör ni utgå dels från den politiska situationen och de frågor som är viktiga i er kommun, dels partiets prioriteringar och planerade verksamhet centralt och regionalt. Det är viktigt att både ha en lokal förankring och att det partiet gör i hela landet hänger ihop. En viktig fråga blir därför hur ni kan koppla det som partiet driver på riksplanet och på distriktsnivå till lokala frågor som engagerar många i er kommun.

Att leda styrelsens möten

Ska den som är vald till ordförande också sitta mötesordförande på styrelse- och medlemsmöten? Här varierar praxis en hel del. Lämpligt är att i samband med att en ny styrelse konstitueras ta en diskussion om hur ni ska göra med mötesordförandeskapet. Inför den diskussionen bör du tänka efter vilket du föredrar.

Vet du med dig att du är en rutinerad ordförande som kan leda möten effektivt kanske det är att föredra om du leder mötena. Vet du å andra sidan med dig att detta att leda möten inte är din starkaste sida och/eller att du kanske hellre vill ha möjlighet att koncentrera dig på att delta i diskussionen på mötena så är det ett argument för att ha roterande mötesordföranden. En fördel med roterande mötesordföranden är att det är bra för föreningen att fler blir vana vid att sitta ordförande. Å andra sidan får ni med roterande mötesordföranden räkna med att en del mötesordföranden kommer att vara orutinerade, att en del möten därför

antagligen kommer att ta längre tid än annars och att de som är ovana behöver stöd och förståelse från er andra när de leder ett möte.

Som mötesordförande har du huvudansvaret för att mötet genomförs på ett bra sätt. Det innebär bl.a att alla ska få komma till tals samtidigt som ingen ska tillåtas dominera med orimligt många och långa inlägg. Du måste försäkra dig om att alla hänger med och är tillräckligt informerade för att kunna fatta beslut – uppmuntra ”dumma” frågor! Sätt gärna upp en sluttid för mötet och planera efter det. Om tiden blir knapp så är det ditt ansvar att föreslå vilka frågor som bordläggs eller kanske kan delegeras till någon på mötet att avgöra. Var uppmärksam på att diskussionsklimatet alltid är gott och kamratligt.

Att kunna leda möten på ett bra, demokratiskt och effektivt sätt kräver studier och övning. I partiets organisationshandbok *Konsten att bygga ett parti* finns ett avsnitt om mötesteknik i Vänsterpartiet som det är en god idé att gå igenom enskilt eller i grupp. Det finns också en särskild handledning i mötesteknik, *Praktisk demokrati*. Regler för hur möten går till och hur beslut fattas skiljer sig en del mellan olika organisationer. Därför måste den som är mötesordförande i Vänsterpartiet veta hur beslut ska fattas enligt just Vänsterpartiets stadgar som alltid bör finnas till hands på alla beslutande möten.

Ordförande och chef är inte samma sak

Ibland talas det skämtsamt både i vårt parti och i andra organisationer om ordföranden som ”chefen”. Det finns risker med det, för även om det finns likheter mellan att vara ordförande och att vara chef är det ändå inte samma sak. En chef i en professionell organisation beordrar de anställda som är underställda henne eller honom att utföra arbetsuppgifter. I en partiförening fattas besluten av årsmöte, styrelsemöte och medlemmöte och all partiaktivitet är frivillig.

Endast i den mån som styrelsen beslutar att delegera vissa typer av beslut till ordföranden kan hon eller han ensam fatta beslut. Ibland delegerar styrelser ansvaret att vara arbetsledare för en anställd funktionär till ordföranden och i de fallen ingår det i ordförandens uppgifter att vara den anställdes chef, men då gäller chefskapet bara den anställde. Har man inte fattat något sådant delegationsbeslut är det hela styrelsen som är chef för den anställde. Ordföranden leder organisationen och styrelsen på de sätt som vi beskrivit i avsnitten ovan, inte genom ordergivning.

Vanliga misstag

Ordföranden gör nästan allt

Det är alltför vanligt att ordföranden känner ett krav på sig att vara med överallt i organisationen och vara den som sköter det mesta. Det kan bero på att ordföranden har ett för stort kontrollbehov och inte vågar lita på andra och delegera. Men det kan också handla om att andra styrelseledamöter drar sig undan sin del av ansvaret. Det är viktigt att en styrelse i början av året kommer överens om en tydlig ansvarsfördelning och sedan upprätthåller den. Definiera tydligt vad ni väntar er av var och en i styrelsen. Följ sedan upp på kommande möten att denna ansvarsfördelning fungerar. Vid problem diskuterar ni möjliga åtgärder, eventuellt ändrad ansvarsfördelning och vilket stöd övriga styrelsen kan ge.

Ordföranden lägger sig i allt

Har styrelsen delegerat ansvaret för en uppgift till en arbetsgrupp där ordföranden inte är med ska ordföranden givetvis inte komma springande titt som tätt och lägga sig i gruppens arbete. Ordföranden ska se till att gruppen

rapporterar tillbaka till styrelsen om sitt arbete och i samband med det framföra sina synpunkter.

Ordföranden bryr sig inte om helheten

Vi vill inte ha auktoritära förhållanden i partiet och vi vill inte att enstaka personer ska ha all makt, men detta får inte bli ett försvar för att en ordförande helt släpper taget om stora delar av den organisation hon eller han har ansvar att leda. En ordförande måste hålla sig informerad om det viktiga i verksamheten och vid behov föreslå styrelsen åtgärder.

Ordföranden förankrar inte sitt agerande och sina utspel

Det en ordförande gör och säger utåt måste vara väl förankrat och utgå från demokratiska beslut i organisationen. Hur en ordförande bör hantera situationen när media ringer och vill ha snabba besked har vi redan berört. I förhandlingar med andra partier är det ganska vanligt att andra partier försöker pressa en ordförande eller en annan ledande företrädare för partiet att ge löften som inte kan ges innan ett styrelse- eller medlemsmöte sagt sitt. Här är det viktigt att stå upp för att vi är ett demokratiskt parti där inte en person kan fatta de viktiga besluten själv. Ibland kan det vara nödvändigt att ge ordföranden ett eget mandat att ta ställning för partiets räkning, men det ska då beslutas i förväg.

Ordföranden och kommunalrådet träter om vem som ska vara ansiktet utåt

I de fall där ordföranden och den som av media uppfattas som den tyngsta kommunalpolitikern, t ex ett kommunalråd eller en kommunstyrelserepresentant, är olika personer är det inte helt ovanligt att media uppfattar den tunga kommunalpolitikern som den lokale partiledaren och vände sig till honom eller henne betydligt oftare än till ordföranden. Här är det viktigt att ni är överens i organisationen om spelreglerna, vem som ska uttala sig i olika situationer och ge besked om våra ställningstaganden, hur ansvarsfördelningen mellan styrelsen och kommunala gruppen i övrigt ska se ut och vilka beslut som ska tas i vilken instans. Så undviker ni förhoppningsvis tröttsamma kompetensvister.

Ordföranden gnäller istället för att berömma

En duktig ordförande skapar ett bra arbetsklimat i styrelsen och får alla att hjälpa till genom att vara generös med beröm och uppmuntran. Att beklaga sig över att hon eller han får göra allt själv och de andra inte bryr sig kommer inte att förbättra situationen, oavsett hur befogat gnället är.

En eller flera ordföranden – eller ingen ordförande?

Ibland förekommer det att en partiförening eller styrelse inte vill utse någon ordförande eller utse fler ordföranden än en, ofta med argumentet att man vill ha en kollektiv ledning. Enligt partiets stadgar ska dock varje styrelse ha en ordförande. Ett argument för denna ordning är att det är lättare att få en styrelse att fungera om en person tar på sig de uppgifter vi beskrivit ovan. Detta står inte i motsättning till att många är med och formar verksamheten. Tvärtom är alltså en av ordförandens viktigaste uppgifter att se till att arbets- och ansvarsfördelningen i organisationen fungerar.

Inför partikongressen 2012 fördes en debatt om delat ledarskap och delat ordförandeskap i partiet. I första hand gällde diskussionen partiordförandenivån, men det fanns de som ville vidga diskussionen till att gälla delat ordförandeskap även på partiförenings- och distriktsnivå. Kongressen sa nej till förslag om att införa delat ordförandeskap på central nivå i Vänsterpartiet. Partistyrelsen hade i sina motionssvar gjort stadgetolkningen att delat ordförandeskap på distrikts- och föreningsnivå hade accepterats i praxis och därmed fick anses som stadgeenligt.

Erfarenheterna av delat ordförandeskap varierar. Vissa föreningar tycker att det fungerar bra, medan andra återgått till en ordförande eftersom man tyckte att ledningen blev otydlig. Ibland betonas att man måste ha "rätt" ordförandekandidater för att det ska fungera.

Sammanfattning av ordföranderollen

Som ordförande har du ett extra ansvar för att arbetet fungerar genom att vara den som gör dagordningar, ser till att det kallas till möten och ser till att det finns en fungerande arbetsfördelning i styrelsen och partiföreningen som helhet. Du har också ett extra ansvar för att följa vad som händer i er omvärld och för att planera verksamheten framåt. Ordförande ska du inte vara den som gör allt och inte alltid vara den som syns. Ansvaret för att partiföreningen fungerar delas av många och det bör även synas utåt. Men som ordförande måste du vara inställd på att vara ett ansikte utåt (i en hel del situationer, om än inte alla, det allra viktigaste). Och kom ihåg att du inte uttalar dig och agerar som privatperson, utan som företrädare för partiet och dess medlemmar.